

за імпортовані товари, роботи, послуги. Варто звернути особливу увагу на те, що, для України вхідний фінансовий потік формується переважно саме за рахунок недооцінки імпортерських рахунків. Поруч з цим, вихідний фінансовий потік виникає за рахунок дії протилежних операцій – недооцінки експортерських рахунків та переоцінки імпортерських.

Підтвердженням зростання рівня офшоризації є значний зв'язок (зворотня кореляція) між рівнем економічної безпеки та тіньової економіки України, який зумовлює необхідність пошуку новітніх механізмів протидії корупційним схемам виведення коштів.

1. Міжнародна мережа компаній, що пропонує професійні послуги у сфері консалтингу та аудиту "PWC": річний звіт "Сплата податків 2019". URL: www.pwc.com/gx/en/payingtaxes/pdf/pwc_paying_taxes_2019_full_report.pdf?WT.mc_id=CT13-PL1300-DM2-TR2-LS1-ND30-TTA4-CN_payingtaxes-2019-intro-pdf-button.

2. Elgin, C. & Schneider, F. (2013). Shadow Economies in OECD Countries: DGE vs. MIMIC Approaches. www.econ.boun.edu.tr. Retrieved from www.econ.boun.edu.tr/content/wp/EC2013_13.pdf [in English].

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2016/zd/ivu/ivu_u/ivu0416.html.

4. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України URL: <http://ukrstat.gov.ua>. – Дата звернення: 31.10.2019.

5. Illicit Financial Flows Reports/Global Financial Integrity official web-site. – Access mode: <http://www.gfintegrity.org/reports>

Фісуненко Надія Олександрівна

старший викладач кафедри
аналітичної економіки та менеджменту,
кандидат економічних наук

Ткаченко Павло Ігорович

студент юридичного факультету

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Одне з головних питань стрімкого розвитку підприємств в умовах ринкової економіки є надійна система економічної безпеки суб'єктів господарювання. Структура та діяльність системи економічної безпеки суб'єкта господарювання зобов'язана здійснюватися на підґрунті низки принципів, що характеризують основні напрями для запровадження належних заходів з організації відповідної системи захисту.

У зв'язку з цим постає питання узагальнення та систематизування наявних підходів до визначення принципів економічної безпеки підприємства. Наукові дослідження сутності та принципів економічної безпеки підприємства висвітлені в роботах: Л. Гнилицької, Н.В. Білошкурської, І.В. Болтоненко, Л.О. Корчевська, Б.С. Дуб.

У великому тлумачному словнику сучасної української мови визначено, що «принцип - це основне вихідне положення якої-небудь наукової системи, теорії, ідеологічного напрямку; особливість, покладена в основу створення або здійснення чого-небудь, спосіб створення або здійснення чогось» [7, с. 1125]. Тобто, система повинна створюватись на певних принципах, і система економічної безпеки підприємства також. Оскільки саме принципи є методологічним базисом при розробленні заходів з організації системи економічної безпеки підприємства. На сьогодні вже існують декілька підходів до визначення принципів економічної безпеки підприємства.

Науковці А.Л. Беспалько, А.С. Власков визначили наступні принципи економічної безпеки підприємства: «системність, законність та комплексність; повнота охоплення за рівнями та часом фінансово-господарської діяльності; економічна доцільність» [5, с. 145–147].

В свою чергу науковці Г.Ф. Азаренкова та Я.М. Білокомірової, «до принципів економічної безпеки підприємства відносять принципи: координованості, законності, комплексності, економічності, конфіденційності, компетентності, плановості, і безперервності;» [1, с. 4–5].

Особливої уваги заслуговують дослідження та позиція І.В. Болботенко, яка, спираючись на думку Л.О. Корчевської та полягає у наступному: «принципи організації системи економічної безпеки, систематизує на шість блоків – цільові, структурні, функціональні,

процесні, операційні та системні принципи» [3, с. 38].

«Функціональні принципи – автономність, зосередженість, актуалізація, нейтралізація, багатофункціональність,» [3, с. 39].

«Цільові принципи – конкретність, досяжність, сумісність, вимірність гнучкість,» [3, с. 38].

«Процесні принципи – комбінація гласності й конфіденційності, правомірність, комбінація превентивних та реакційних заходів, економічна доцільність» [9, с. 46].

«Структурні принципи – пріоритет об'єкта над суб'єктом, принцип одночасності, поєднання централізації і децентралізації, мінімальна складність структури, ієрархічність, координованість, єдиноначальність, персональна відповідальність» [9, с. 46].

«Операційні принципи – спеціалізація та пропорційність, рівномірність, безперервність,» [9, с. 47].

«Системні принципи – адаптивність, цілеспрямованість, відкритість, комплексність, зв'язність,» [3, с. 38].

На думку М.М. Ібрагімова дослідження науковців дозволяють сформулювати наступну групу принципів економічної безпеки підприємства:

«*принцип законності* - усі рішення з розробки системи економічної безпеки не повинні суперечити чинному законодавству»;

«*принцип системності побудови* - елементи системи управління економічною безпекою підприємства повинні бути взаємопов'язані та узгоджені»;

«*принцип економічної доцільності* - ефективність роботи системи безпеки повинна бути вище її вартості»;

«*принцип ефективності управлінських рішень* - витрати на заходи з ліквідації, нейтралізації або мінімізації загроз економічним інтересам підприємства повинні бути менше, ніж можливі збитки від їх реалізації»;

«*принцип результативності* - своєчасне попередження та/або ефективне подолання негативного впливу загроз, при цьому забезпечуючи розвиток підприємства»;

«*принцип оптимізації витрат* - витрати на попередження та/або подолання загроз повинні бути адекватними за їх рівнем та обсягом»;

«*принцип комплексності* - вирішення питань економічної безпеки із залученням усіх суб'єктів і активів підприємства»;

«*принцип збалансованості* - забезпечення збалансованості економічних інтересів підприємства, окремих його підрозділів, персоналу»;

«*принцип своєчасності* - своєчасність розробки і прийняття заходів щодо нейтралізації загроз економічної безпеки і економічним інтересам підприємства»;

«*принцип безперервності* - процес управління економічною безпекою підприємства повинен проходити безперервно»;

«*принцип активності* - реалізація активних дій і заходів захисту економічних інтересів підприємства з використанням нестандартних форм і способів захисту»;

«*принцип централізації та децентралізації* - єдиний підхід до виконання своїх функцій учасниками процесу забезпечення безпеки при координуючій ролі і методичному керівництві з боку підрозділу економічної безпеки підприємства»;

«*принцип інтегрованості* - система управління економічною безпекою підприємства повинна бути органічно інтегрована в загальну систему менеджменту підприємства»;

«*принцип оперативності і динамічності* - система управління економічною безпекою повинна забезпечувати швидку реакцію підприємства на появу реальних і потенційних загроз і своєчасне прийняття відповідних управлінських рішень»;

«*принцип розвитку і вдосконалення* - здатність системи економічної безпеки підприємства до розвитку та вдосконалення»;

«*принцип адаптивності* - система управління економічною безпекою підприємства, її елементи повинні адаптуватися до зміни факторів зовнішнього і внутрішнього середовищ підприємства» [8, 332].

Враховуючи дослідження науковців, а особливо дослідження М.М. Ібрагімова, можна зробити наступні висновки: по-перше, проблема формулювання змісту та сутності принципів економічної безпеки підприємства залишаються дискусійною; по-друге, при формуванні принципів економічної безпеки необхідно враховувати інтереси національної економічної та інформаційної безпеки.

---

1. Азаренков Г.Ф. Теоретичні аспекти побудови механізму захисту економічної безпеки підприємств. *Бізнес-Інформ.* 2010. № 11(2). С. 4–6

2. Білошкурська Н. В. Економіко-організаційний механізм формування економічної безпеки підприємства: принципи побудови, функції, структура. *Економіка та держава*. 2013. № 12. С. 24-29.
3. Ботьботенко І. В. Принципи організації системи економічної безпеки суб'єктів аудиторської діяльності. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки*. 2014. Вип. 5(2). С. 36-40
4. Бусе В.Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з доп. і допов.). Уклад. і голов. ред. Бусе В.Т. Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
5. Гапоненко В.Ф. А.Л. Беспалько, А.С. Власков. Экономическая безопасность предприятий. Подходы и принципы. Издательство «Ось-89», 2007. 208 с.
6. Гнилицька Л. Теоретико-методологічний інструментарій формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бухгалтерський облік і аудит*. 2013. № 9. С. 37-45
7. Дуб Б.С. Система економічної безпеки підприємства: поняття та структура. *Управління проектами та розвиток виробництва / Управління проектами та часом виробництва*. 2016. № 4 (60) С. 5-18.
8. Ібрагімов М.М. Принципи побудови системи економічної безпеки підприємства. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. №6. С. 330-333
9. Корчевська Л. О. Система принципів забезпечення економічної безпеки підприємства. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2012. Вип. 38 (додаток). С. 44-49

Чепік-Трегубенко Ольга Сергіївна

доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

РОЛЬ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сьогодні українське суспільство потребує створення такої системи суспільних відносин у кожній сфері, що забезпечила б стабільність та ефективність взаємодії громадськості у межах існуючого суспільного ладу. Демократична модифікація суспільного ладу та подальше формування в Україні громадянського суспільства виступають провідними елементами забезпечення національної безпеки України та, відповідно, займають єдине векторне спрямування.

Проголосивши демократичний напрям розвитку та прагнучи увійти до світового співтовариства рівноправним партнером, Україна має відповідати високим вимогам сучасності як в політичному, так і в економічному аспектах. Незважаючи на потужний вітчизняний людський, економічний, гуманітарно-культурний потенціал, Українська держава поки що не спромоглася реалізувати свої очевидні переваги, створити соціальну та економічну теорію розвитку, що б корелювалася із сучасною дійсністю.

Становлення відкритого суспільства у нашій країні вимагає інтенсивного розвитку економічної системи суспільства, яка є фундаментальною основою забезпечення національної безпеки України. Всупереч складнощам та суперечностям перехідного періоду, Україна поволі зміцнюється як правова держава, пришвидшує інтеграцію до світового економічного простору. Проте, процеси, пов'язані із глобалізацією, зумовлюють ускладнення завдання відносно попереднього етапу та впливають на систему забезпечення національної безпеки. Проблема розвитку економічної системи суспільства є однією із ключових та найбільш теоретично значущих для сучасної юридичної науки та розвитку громадянського суспільства й формування правової, соціальної держави. Стабільний розвиток України та гарантії її незалежності і суверенності передбачають забезпечення зростання економічного становища громадян, створення відповідного середовища, де вони матимуть можливість ефективно реалізувати свої здібності, що в результаті призупинить відтік громадян до більш економічно розвинених держав та посилить позиції національної безпеки. Слід відзначити, що це лише одна складова вдосконалення системи національної безпеки через економічну складову.

Питання щодо формування економічної системи, у тому числі як елементу забезпечення національної безпеки, були досліджені у працях таких вчених, як О. Борисова, О. Беляєва, І. Грабинського, З. Залого, В. Іохіна, М. Крупки, Б. Кульчицького, Р. Кучукова, С. Любимцевої, О. Мамонтова, І. Михасюка, С. Мочерного, Л. Наливайко, П. Островерха, С. Панчишина, С. Погорелова, В. Попова, Д. Потеева, С. Реверчука, Д. Стеченко, О. Тищенко, В. Фоміщеної, Т. Шкляр та ін. вчених.

Для досягнення цілей важливо сформувати адекватну цільовій спрямованості модель розвитку суспільства, економіки в цілому та її галузей, регіонів, підприємств як базову основу